

Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2509-15>

13. Постанова КМУ «Про затвердження Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2015 роки» №243 від 01.03.2010 р. // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/243-2010-%D0%BF>

14. Постанова КМУ «Про затвердження Державної програми розвитку виробництва біодизеля на період до 2010 року» №1774 від 22.12.2006 р. // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1774-2006-%D0%BF>

15. Постанова КМУ «Про Комплексну державну програму енергозбереження України» №148 від 05.02.1997 р. // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/148-97-%D0%BF>

16. Постанова КМУ «Про Програму державної підтримки розвитку нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії та малої гідро- і теплоенергетики» №1505 від 31.12.1997 р. // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1505-97-%D0%BF>

17. Розпорядження КМУ «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року» № 145-р від 15 березня 2006 р. // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/145-2006-%D1%80>

18. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми енергоефективності на 2010-2015 роки» №1446-р від 19.11.2008 р. // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1446-2008-%D1%80>

19. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми видобування та використання газу метану вугільних родовищ як альтернативного енергоресурсу» №1684-р від 23.12.2009 р. // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1684-2009-%D1%80>

20. Статистична інформація з енергетики по Україні// Сайт Міжнародного енергетичного агентства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iea.org/statistics/statisticssearch/report/?country=Ukraine&product=RenewablesandWaste>

УДК 339.137

З.М. Борисенко
*доктор економічних наук, професор,
головний науковий співробітник
Інституту законодавства
Верховної Ради України*

Колізії у конкурентному законодавстві як загрози економічній безпеці

Досліджуються колізії і прогалини законодавчого забезпечення процесу державного захисту конкуренції та їх вплив на стан економічної безпеки в Україні. Зокрема, розглядаються юридичні питання припинення картельних змов та інших порушень, накладення санкцій за порушення, надання дозволів на узгоджені дії, доцільності застосування рекомендацій АМК як альтернативи покарання.

Ключові слова: конкурентне законодавство, економічна безпека, загрози економічній безпеці, картельні змови, штрафи за порушення, добровільне повідомлення порушника, кримінальна відповідальність, дозвіл на узгоджені дії, рекомендації АМК.

З.Н. Борисенко
*доктор экономических наук, профессор,
главный научный сотрудник
Института законодательства
Верховного Совета Украины*

Коллизии в конкурентном законодательстве как угрозы экономической безопасности

Исследуются коллизии и прорехи законодательного обеспечения процесса государственной защиты конкуренции и их влияние на экономическую безопасность в Украине. В частности, рассматриваются юридические вопросы прекращения картельных соглашений и других нарушений, применения санкций за нарушения, выдачи разрешений на согласованные действия, целесообразности применения рекомендаций АМК как альтернативы наказания.

Ключевые слова: конкурентное законодательство, экономическая безопасность, угрозы экономической безопасности, картельные соглашения, штрафы за нарушения, добровольное сообщение нарушителя, криминальная ответственность, разрешение на согласованные действия, рекомендации АМК.

Z.M. Borysenko
*Doctor of Economics, Professor
Senior Research Fellow, Institute of Legislation
of the Verkhovna Rada of Ukraine*

Competitive legislation conflicts as a threat to economic security

The article studies contradictions and legal gaps in the state protection of the competition and its impact on the economic security of Ukraine. In particular, issues of termination of cartel collusions and other violations, imposition of sanctions, issuance of permits for concerted action, the usefulness of the recommendations of the AMC as an alternative to punishment.

Keywords: competition law, economic security, threats to economic security, cartel agreements, fines for violations, violation self-reporting, criminal liability, permission for concerted actions, recommendations of the AMC.

Постановка проблеми

За більш ніж 20 років існування незалежності в Україні були створені достатні інституційні умови для захисту конкуренції. Прийнято низку відповідних законів, які в цілому позитивно оцінюються фахівцями. Створено і Антимонопольний комітет (далі АМК) як спеціальний орган для захисту конкуренції з досить потужними повноваженнями. За таких умов, цілком можливо було б забезпечити гідний захист конкуренції у бізнесовому середовищі. Однак, реальний стан такого захисту залишає бажати кращого, що є серйозною загрозою економічній безпеці держави. Це свідчить про існування низки проблем у процедурі реалізації конкурентної політики. Для усунення названих проблем першочергове значення має вдосконалення відповідного законодавчого поля. У даній роботі досліджуються основні проблемні моменти вдосконалення конкурентного законодавства,

аналізуються невідповідності та суперечності між окремими його нормами, що є підґрунтям подальшого реформування конкурентної політики та попередження загроз економічній безпеці держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Окремі аспекти реалізації національної конкурентної політики відображені в наукових працях таких вітчизняних авторів, як: Г. Андрощук, В. Базилевич, О. Бакалінська, С. Біла, І. Дахно, Б. Кваснюк, О. Кілієвич, Н. Корчак, Л. Кузьменко, В. Мамутов, С. Мочерний, Г. Пастернак-Таранущенко, О. Пасхавер, Н. Саніахметова, Л. Семенова, Г. Філюк, О. Шнирков та ін. Зокрема, питанням вдосконалення вітчизняного конкурентного законодавства присвячені останні роботи Л. Акуленко [3], О. Бакалінської [1], О. Олексієнко [9], Г. Вишлінського [18], О. Данилюка [17], Т. Качки [19], С. Шершуна [9], Д. Науменко [3], О. Шворака [15] та ін.

Невирішені раніше частини загальної проблеми

Серед проблем реалізації конкурентної політики в Україні особливу роль відіграють дослідження питань вдосконалення конкурентного законодавства. Колізії і прогалини законодавчого забезпечення процесу державного захисту конкуренції, які виникають в результаті постійних змін соціально-економічних умов ведення бізнесової діяльності, не дозволяють найбільш повно реалізувати позитивні можливості конкуренції для розвитку суспільства. Усунення зазначених проблем дозволить значно покращити ефективність конкурентної політики, що, у свою чергу, стане важливим фактором забезпечення економічної безпеки держави.

Формулювання цілей статті

Метою статті є обґрунтування необхідності усунення колізій і прогалин у конкурентному законодавстві, які нині зумовлюють суттєві недоліки здійснення конкурентної політики в Україні. Вирішення цих проблем сприятиме підвищенню соціально-економічної ефективності розвитку економіки країни та забезпеченню її економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження

У розвинених ринкових країнах конкурентна політика відіграє надзвичайно важливу роль. Там, де панує добросовісна конкуренція, споживачі можуть обирати той товар, який є найбільш дешевим і якіснішим, а підприємці змушені виробляти саме ту продукцію, яку обирає споживач і продавати її за прийнятною ціною. Тому, влада прикладає чималих зусиль задля захисту конкуренції. На жаль, в Україні за роки становлення ринкової економіки держава так і не спромоглася забезпечити в достатній мірі такі умови, що, таким чином, формує серйозні загрози економічній безпеці.

Найважливішу роль у питаннях покращення конкурентної політики відіграє законодавче поле цього напрямку державного управління. Справедливим було б відзначити, що конкурентне законодавство України, розроблене за безпосередньої участі висококваліфікованих іноземних експертів, у свій час отримало достатньо високу оцінку фахівців цієї справи як у нашій країні, так і за її межами. Однак, відповідно до змін умов функціонування вітчизняної економіки, це законодавче поле потребує постійного вдосконалення. Тому, протягом усіх років розбудови ринкової економіки, в нашій країні серйозна увага приділяється питанням вдосконалення вітчизняного конкурентного законодавства та практики його застосування. Незважаючи на внесення цілого ряду змін до законів, нині мають

місце суттєві прогалини в законодавчому забезпеченні реформ у сфері конкуренції. На нашу думку, найважливішими серед них є наступні:

1. Врегулювання питань накладення штрафів АМК та можливості їх оскарження в суді. Оскільки законодавством про захист економічної конкуренції не визначений чіткий порядок здійснення процедури розрахунку штрафів, за одні й ті самі порушення часто встановлюється різні розміри санкцій. Компанії також обмежені у можливості оскаржити їх розмір у суді [1, 2]. Переглядаючи рішення АМК, суд не може змінити його у частині застосування покарання, а може лише рекомендувати АМК переглянути справу, що не відповідає світовій практиці [3]. Відповідно до ч. 4. ст. 255 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, наша країна взяла на себе зобов'язання розробити такий порядок [4].

Нині У Верховній Раді України опрацьовується відповідний проект закону, який 26 січня 2016 р. не отримав необхідної кількості голосів депутатів і був переданий на повторне друге читання [5]. Основні зміни, які вносяться цим законопроектом, полягають у посиленні на методику розрахунку штрафів та встановленні права суб'єкта господарювання оскаржувати рішення АМК у суді. Водночас, у законопроекті немає жодного слова щодо процедурних моментів накладення штрафів. Зазначено, що штрафи накладаються у тих же межах, які були раніше, а от визначення їх розмірів здійснюється на підставі відповідної методики. Тобто виходить, що суд має використовувати для обґрунтування своїх рішень не закон, а підзаконний нормативно-правовий акт, що не відповідає вимогам ст. 92 Конституції України, де встановлено, що виключно законами визначаються правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання.

Оскільки всі процедурні деталі накладення штрафів просто неможливо розмістити в законі, то оптимальним варіантом є розробка спеціальної методики з відповідних питань і внесення головних її моментів у закон. У такому разі суди зможуть приймати рішення стосовно незаконності накладення санкцій. Отже, зазначений законопроект може бути прийнятий при повторному другому читанні лише за умови внесення загальних методологічних основ щодо найважливіших процедурних моментів накладення штрафів за порушення правил конкуренції.

2. Вдосконалення процедури звільнення від відповідальності за участь у картелі в результаті добровільного повідомлення порушника. У практиці господарювання картельні змови підприємців є надзвичайно поширеним порушенням, але АМК досить рідко успішно їх розслідує. Частка такого виду справ з року в рік є порівняно незначною. Особливо це стосується загальнодержавного рівня. Розслідуються, зазвичай, порушення на рівні окремих регіонів, а потужних учасників змов на загальнодержавному рівні карають дуже рідко. Більше того, припиняються, здебільшого, змови учасників тендерів, причому внаслідок реагування на скарги їх учасників. Так, згідно звіту АМК за 2016 р., із 283 порушень у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання 225 (79,5%) становили порушення, які стосувалися спотворення результатів торгів, аукціонів, конкурсів, тендерів [6]. Тобто, класичних розслідувань картельних змов на товарних ринках у нас є невелика кількість.

Якщо у інших країнах основним інструментом розслідувань цих складних порушень та вирішальним доказом при розгляді відповідних судових справ є *добровільні повідомлення* учасників картелю, то у вітчизняній практиці цей фактор майже не використовується. Так, беручи приклад з США стосовно використання програм пом'якшення відповідальності за картельні змови («Ліненсі»), Європейська комісія ще у 1996 році прийняла аналогічну програму. Такою програмою було введено амністію та знижено штрафи, які накладаються на учасників кар-

телю в обмін на добровільне повідомлення фактів, які сприяють виявленню та припиненню порушень. Більшість країн, в яких застосовується антимонопольне законодавство, нині мають такі програми пом'якшення покарання.

В Україні теж були внесені відповідні норми в законодавство. Так, згідно з ч. 5 ст. 6 Закону «Про захист економічної конкуренції» особа, що вчинила антиконкурентні узгоджені дії, але раніше за інших учасників цих дій добровільно повідомила про це АМК та надала інформацію, яка має суттєве значення для прийняття рішення у справі, звільняється від відповідальності за вчинення цього порушення. Деталі такого звільнення прописані у підзаконному акті комітету [7]. Однак, зазначена процедура повідомлення про картель в нашій країні практично не спрацьовує. Це відбувається через двозначність, нечітку визначеність окремих положень вітчизняного конкурентного законодавства. Так, у зазначеному законі є дуже багато невизначених понять, таких як «істотно», «не істотно», «суттєві», «не суттєві», «незначна частина ринку», тощо. Все це дозволяє по-різному трактувати норми закону. Острах, що співпраця з фахівцями АМК принесе заявнику тільки проблеми, є підставою небажання звертатися в комітет з повідомленням про дії співучасників картелю [8]. Окрім того, законодавством України непередбачена можливість процедури пом'якшення відповідальності за картельні змови для підприємства, яке приймало участь у змові, але не першим звернулось в АМК з відповідним повідомленням [9]. Цілком очевидно, що необхідно вносити зміни в законодавство з тим, щоб зацікавити підприємців співпрацювати з АМК. Оскільки, як правило, змови укладаються таємно, то без заохочення добровільних повідомлень не можна очікувати збільшення кількості випадків виявлення та припинення картелів.

3. *Повернення кримінальної відповідальності за участь у картелі.* Картельні змови підприємців є надзвичайно поширеним злочином в Україні. Вони серйозно впливають на стан конкурентного середовища і тягнуть за собою суттєві негативні наслідки для суспільства. Водночас система покарання за цей злочин не сприяє його виявленню. При цьому, за останні 15 років має місце поступове скасування кримінальної відповідальності за цей злочин. Як результат, нині в Кримінальному кодексі залишилися лише статті, які передбачають відповідальність за окремі види недобросовісної конкуренції. Якщо до 2001 року кримінальне покарання було передбачено безпосередньо за змову, то у 2003 році воно вже мало застосовуватися за *примушування до змови*. А це дуже різні речі. Якщо, в реаліях вітчизняної практики довести змову підприємців дуже важко, то довести факт примушування до змови взагалі неможливо. Окрім того, відповідно до Закону N 4025-VI від 15.11.2011 р., кримінальна відповідальність за ці дії була взагалі повністю скасована, що на нашу думку, становить суттєву загрозу для економічної безпеки держави [10]. Необхідно внести зміни до конкурентного законодавства та Кримінального кодексу з метою відновлення кримінальної відповідальності за картельні змови.

4. *Необхідність скасування процедури отримання згоди АМК на узгоджені дії підприємців.* Законом «Про захист економічної конкуренції» у 2001 році було введено процедуру погодження з АМК (нотифікації) узгоджених дій. Підприємці, перш ніж домовлятися про певні спільні рішення, повинні отримати відповідний дозвіл. У 2016 році органами АМК було розглянуто 158 заяв про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання [6]. В українське законодавство зазначену процедуру було внесено за прикладом ЄС, де ще з часів підписання Римського Договору діяла процедура такої нотифікації. Однак, багаторічна практика засвідчила серйозні її недоліки. Отримання дозволів Європейської Комісії виявилось серйозною перешкодою у розвитку бізнесу. Підприємці були змушені

проходити досить обтяжливі, тривалі процедури контролю, а в результаті майже завжди отримували дозвіл. Ця процедура була тяжкою і для самої Європейської Комісії, яка втрачала багато часу на проведення великої кількості нескладних досліджень. Надання дозволів на узгоджені дії поступово стало формальною процедурою. При цьому, Комісія не могла приділяти достатньо зусиль для дослідження найскладніших та найзагрозливіших змов. Тому, під час проведення реформи європейського конкурентного законодавства 2004 року, необхідність подання нотифікації була скасована [11].

Враховуючи європейський досвід, очевидно і в Україні систему нотифікації антиконкурентних узгоджених слід відмінити. Це дозволило б звільнити підприємців від досить вартісної і обтяжливої процедури погодження своїх дій в антимонопольному відомстві і, водночас, це надало б можливості фахівцям комітету зосередити увагу на найбільш складних випадках таких порушень.

5 Скасування процедури надання дозволу Кабінету Міністрів на узгоджені дії. Законом встановлено, що дозвіл АМК на узгоджені дії не може бути наданий, якщо конкуренція суттєво обмежується на всьому ринку чи в значній його частині. Якщо АМК не надає дозволу через загрозу негативного впливу на конкуренцію, учасники мають можливість все ж таки довести, що позитивний ефект таких дій для суспільних інтересів переважає негативні наслідки обмеження конкуренції і на цій підставі отримати дозвіл КМУ [12]. На наш погляд, надання зазначеного дозволу, фактично всупереч рішенням АМК, необхідно скасовувати. Оскільки такі рішення об'єктивно не базуються на економічному аналізі впливу саме на конкуренцію, а мають виключно політичне підґрунтя, то це може призводити до суттєвої монополізації товарних ринків. Тим паче, що ця процедура майже не застосовується на практиці [13, 14].

6. Розробити типові вимоги до вертикальних узгоджених дій. Розпорядженням КМУ «Про схвалення розроблених Антимонопольним комітетом планів імплементації деяких актів законодавства ЄС», прийнятого 04.03.2015 за № 167-р. було передбачено, зокрема, здійснити заходи щодо виконання Регламенту Ради (ЄС) № 1/2003 від 16 грудня 2002 року стосовно імплементації правил конкуренції, викладених у статтях 81 та 82 Договору та Регламенту Комісії (ЄС) № 330/2010 від 20 квітня 2010 року про застосування статті 101(3) Договору про функціонування Європейського Союзу до категорій вертикальних угод та узгоджених практик. Отже, АМК у своєму плані, затвердженому Розпорядженням КМУ, передбачив розробку «Типових вимог до вертикальних узгоджених дій». Цю ж вимогу включено і в інші урядові документи.

За свідченням фахівців, особливу увагу варто надавати імплементації положень законодавства ЄС щодо вертикальних угод, оскільки відсутність чітких норм у цій сфері позбавляє правової визначеності дуже широке коло галузей економіки при розповсюдженні їхньої продукції. Зокрема, немає чітких критеріїв того, коли саме вертикальна угода суттєво обмежить конкуренцію чи доступ інших суб'єктів на ринок. Це аж ніяк не сприяє правовій визначеності при веденні бізнесу в Україні. Раніше АМК вже розробляв проект типових вимог до вертикальних угод, проте вони так і не були прийняті [15]. Отже, необхідно завершити розробку «Типових вимог до вертикальних узгоджених дій» та внести відповідні зміни до Закону України «Про захист економічної конкуренції».

7. Підвищення ефективності рекомендацій АМК порушникам законодавства.

Важливою проблемою, яка зумовлює недостатню ефективність боротьби з порушеннями правил конкуренції, є проблема забезпечення невідворотності покарання. Відповідно до ст. 46 Закону «Про захист економічної конкуренції»,

АМК має можливість не завжди накладати штраф за порушення. Альтернативою є надання рекомендацій комітету стосовно припинення порушень та усунення їх негативних наслідків. Якщо порушники виконують рекомендації, вживають відповідних заходів для усунення наслідків порушень і, водночас, якщо скоєні порушення не призвели до *суттєвого* обмеження конкуренції, не завдали *значних* збитків, АМК може не тільки не розпочинати справу, а й навіть, закривати розпочате провадження у справі. Таким чином, комітет має практично нічим невизначену можливість або накласти величезний штраф (до 10% річної виручки), або просто «пожурити порушника за скоєний злочин. Такі варіанти дій залишають фахівцям необмежені можливості для корупції, а підприємцям для безкарності. Як свідчить статистика, шляхом надання рекомендацій нині припиняється більше половини виявлених порушень конкурентного законодавства [6].

Враховуючи реалії вітчизняної практики державного управління та світовий досвід, слід було б взагалі передати суду виключне право накладати санкції на порушників. АМК повинен стати лише слідчою структурою. Можливо, як це робиться у деяких інших країнах, є сенс залишити йому право виносити звинувачення й вимагати припинення порушень або, навіть, накладати санкції за невиконання рішення про необхідність припинення порушень. У будь-якому разі залишати на вибір низькооплачуваного чиновника можливість або накласти штраф у розмірі до 10% річної виручки підприємця, або просто порекомендувати йому припинити порушення є неприпустимим. Це пряма дорога до корупції [16]. Доцільно було б повернутися до ідеї створення конкурентно-патентного суду і передати йому виключне право накладати санкції на порушників. АМК повинен стати слідчою структурою, яка лише розслідує порушення і передає результати розслідування на розгляд суду, як це має місце у багатьох інших країнах.

8. *Узгодження законопроектів про внесення змін до податкового та митного законодавства з вимогами закону «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».* Верховна Рада України 4 жовтня 2016 року прийняла у першому читанні законопроекти 2554а-д та 2555а-д про внесення змін до Податкового та Митного кодексів щодо індустріальних парків. Ці законопроекти запроваджують низку податкових та митних пільг. Значна частина депутатів, науковців та представників експертного середовища і, навіть, деякі представники влади не підтримують їх ухвалення, оскільки це може ускладнити податкову та митну систему, створити корупційні можливості для чиновників, спотворити конкурентне середовище та погіршити умови ведення бізнесу для значної частини підприємців. Опитуваннях іноземних інвесторів засвідчило, що залучення інвестицій має ґрунтуватися не на податкових пільгах, а на зменшенні корупційних ризиків та розвитку інфраструктури [17, 18, 19].

З точки зору конкуренції, вимоги оподаткування, митні вимоги та інші умови ведення бізнесу мають бути однаковими для всіх підприємців. Якщо і надавати пільги, то має бути ретельно обґрунтованим — кому і на яких підставах. Поки що це далеко не так. Тому, на нашу думку, зазначені законопроекти мають бути суттєво доопрацьовані або зняті з розгляду, оскільки вони не відповідають європейським вимогам стосовно реформування законодавства України та вимогам закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», який набуває чинності з 2 липня 2017 року та встановлює правові засади здійснення контролю за допустимістю допомоги з точки зору конкуренції [20].

9. *Узгодження вимог статей 85, 106 та 116 Конституції України та вимог статей 9, 10 та 11 закону Про Антимонопольний комітет України.* У законі про АМК зазначено, що голова Комітету, його заступники та державні уповноважені

(члени АМК) призначаються на посаду та звільняються з посади Президентом України. Водночас, ці положення закону не узгоджуються з вимогами Конституції України, відповідно до якої Президент України не наділений повноваженнями призначати та звільняти керівника та членів АМК. А відповідно до ст. 116 Конституції, немає таких повноважень і у Кабінету Міністрів, який може утворювати міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Проте, ст. 1 закону про АМК, комітет не визначений як центральний орган виконавчої влади. Отже, і КМУ не має повноважень щодо призначення керівників комітету.

Необхідно узгодити вимоги статей 9, 10 та 11 закону про АМК з вимогами статей 85, 106 та 116 Конституції з приводу питань призначення та звільнення голови та державних уповноважених Комітету. Зразком виходу з цієї колізії можуть бути відповідні положення щодо конкурсного відбору фахівців на зайняття керівних посад, які містяться у новому Законі України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (від 22.09.2016 № 1540-VIII). Окрім того, за зразком цього закону доцільно внести зміни до ст. 11 закону про АМК стосовно уточнення вимог до претендентів на зайняття цих посад. Так, відповідно до ст. 7 закону про НКРЕКП визначено, що: «Головою або членом Комісії може бути громадянин України, який має повну вищу освіту (технічну, юридичну або економічну), високі професійні та моральні якості, досвід роботи у сферах енергетики або комунальних послуг не менше п'яти років, у тому числі на керівних посадах не менше двох років, володіє державною мовою, має освітній і професійний рівень та стан здоров'я, необхідні для виконання своїх посадових обов'язків». До того ж, визначено ще 13 випадків, коли особа не може бути призначена на ці посади. Для порівняння, у ст. 11 закону про АМК визначено лише, що «Державним уповноваженим може бути призначено громадянина України, який досяг тридцяти років, має вищу, як правило, юридичну чи економічну освіту, стаж роботи за фахом не менше п'яти років протягом останніх десяти років».

Так само заслуговують на увагу та поширення вимоги ст. 11 закону про НКРЕКП, які стосуються фінансування діяльності Регулятора. Передбачено, що це мають бути надходження до спеціального фонду Державного бюджету України внесків на регулювання, які сплачуються суб'єктами господарювання, що провадять діяльність у відповідних сферах. Такі вимоги давно застосовуються у низці розвинених країн світу (зокрема у Великобританії) і мають суттєві переваги перед бюджетним фінансуванням. Гласність та відкрите обговорення проєктів кошторису у поєднанні з відповідним контролем учасників ринку по факту витрачання коштів, які вони перераховують, є дієвими факторами підвищення ефективності роботи цих регулюючих органів влади.

Наведена колізія стосовно питань призначення та звільнення керівників державних органів влади стосується не тільки членів АМК, але й посадових осіб ряду інших державних колегіальних органів, чинні закони про яких містять у собі ті ж самі колізії. Тому, аналогічні зміни слід внести також і до законодавства, яке регулює діяльність, так званих, державних органів із спеціальним статусом, державних колегіальних органів і т. п. (Фонд державного майна, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, тощо). Запропоноване вдосконалення законодавства, яке регулює діяльність різного роду колегіальних органів, забезпечить дотримання принципів законності, незалежності, об'єктивності, прозорості та врахування міжнародних норм і стандартів у функціонуванні цих органів. Це, у свою чергу, стане вагомим фактором попередження загроз економічній безпеці держав.

Висновки

Вищенаведені колізії і прогалини в конкурентному законодавстві нині є важливою першопричиною проблем у процедурі реалізації конкурентної політики. Недоліки законодавчого забезпечення процесу державного захисту конкуренції виникають в результаті постійних об'єктивних змін соціально-економічних умов ведення бізнесової діяльності, на які законодавці не завжди встигають відреагувати внесенням відповідних змін у законодавче поле. Зазначенні проблеми не дозволяють найбільш повно реалізувати позитивні можливості конкуренції для розвитку суспільства. Усунення невідповідностей та суперечностей між окремими нормами конкурентного законодавства дозволить значно покращити ефективність конкурентної політики, що, у свою чергу, стане важливим фактором забезпечення економічної безпеки держав.

Література

1. Бакалінська О. О. Конкурентне право : навчальний посібник. – К. : Національний торгово-економічний університет, 2010. – 388 с.
2. З. М. Борисенко. Європейські вимоги щодо покращення процедури припинення змов підприємців в Україні // Вчені записки Університету «КРОК» : міжнародне фахове видання. Серія: Економіка. – Вип. 37 – К., 2014. – С. 11-18.
3. Д. Науменко, Л. Акуленко «Європейські рамки» штрафів для АМКУ: чи змінять щось нові «Роз'яснення»? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economics.lb.ua/state/2015/09/28/317149_ievropeyski_ramki_shtrafiv.html
4. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.knteu.kiev.ua/file/Mg==/2d9cbea0852839cb882b168b1f8ecbb5.pdf>
5. «Проект Закону про внесення змін до законодавства про захист економічної конкуренції щодо визначення органами Антимонопольного комітету України розміру штрафів за порушення законодавства про захист економічної конкуренції» (реєстр. №2431) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54479
6. Звіт Антимонопольного комітету України за 2016рік. Затверджено розпорядженням АМК від 14.03.2017 № 2п [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=133712&schema=main>
7. «Порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про звільнення від відповідальності за вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 1 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (Порядок звільнення від відповідальності), затв. Розпорядженням АМК від 25.06 2012 р. № 399-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/1209>
8. Борисенко З. М. Конкурентна політика держави : підручник. – К. : Університет економіки та права «КРОК», 2013. – С. 159-272.
9. А. Алексеенко и С. Шершун о перспективах перезагрузки программы «Линенси» в Украине. – Юридическая практика – № 16. – 2016.
10. Борисенко З. М. Санкції за порушення конкурентного законодавства // Національний Університет «Києво-Могилянська академія». Наукові записки: Економічні науки. – 2012. – Том 38. – С.108-110.
11. З. М. Борисенко. Антиконтрентні узгоджені дії підприємств як фактор небезпеки для економіки // Зовнішня торгівля. Економічна безпека. – Вип. 11. – К., 2014. – С. 19-27.
12. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 року №2210-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>
13. Газовое СПУ создали незаконно? Українська правда 03 февраля 20, [Електронний ресурс]. – Режим досту: www.PRAVDA.com.ua
14. Надання згоди і АМК, і Кабінетом Міністрів на створення СП «Укргаз-Енерго» відбулося з явним порушенням вимог конкурентного законодавства / З. М. Борисенко // СП — незаконний монополіст. – Газета «ДЕЛЮ». – № 70 от 03 Февраля 2006 г.
15. О. Шворак – Конкурентна політика ЄС та українська євроінтеграція «Юридична га-

зета», №36 (534) 2016 09 вересня, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kmp.ua/ua/analytics/press/konkurentana-polityka-yes-ta-ukrayinska-yevrointegratsiya/>

16. *Борисенко З. М.* Конкурентна політика держави як фактор розвитку економіки України. – Київ : Таксон, 2004. – 607 с.

17. *Александр Данилюк* Я не поклонник идеи индустриальных парков – министр финансов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://finance.liga.net/economics/2016/10/19/news/50217.htm>

18. *Г. Вышинский.* В Украине создают внутренние офшоры. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nv.ua/opinion/vyshlinskiy/v-ukraine-sozdajut-vnutrennie-ofshory-zametki-ekonomista-260256.html>

19. *Тарас Качка.* Пільги для індустріальних парків. Чому вони можуть призвести до проблем в експортерів. / Європейська правда 23 листопада 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurointegration.com.ua/experts/2016/10/28/7056572/>

20. Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1555-18> .

УДК 338.242

Г.Б. Січиокно

аспірант,

Університет економіки та права «КРОК»

Формування економічної безпеки держави в сучасних умовах

Визначено основні елементи архітекtonіки поняття «економічна безпека» та наведено його визначення. Розглянуто зміст діяльності в сфері економічної безпеки та базові принципи побудови «української моделі» економічної безпеки. Запропоновано основні напрями її формування в нинішніх умовах.

Ключові слова: економічна безпека держави, внутрішні та зовнішні загрози, концепція економічної безпеки, стратегія економічної безпеки.

Г.Б. Сичиокно

аспірант,

Університет економіки та права «КРОК»

Формирование экономической безопасности государства в современных условиях

Определены основные элементы архитектоники понятия «экономическая безопасность» и приведено его определение. Рассмотрено содержание деятельности в сфере экономической безопасности и базовые принципы построения «украинской модели» экономической безопасности. Предложены основные направления ее формирования в нынешних условиях.

Ключевые слова: экономическая безопасность государства, внутренние и внешние угрозы, концепция экономической безопасности, стратегия экономической безопасности.